

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministerietElinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kevään 2020 toimialojen näkymät

Matkailuala

2.6.2020

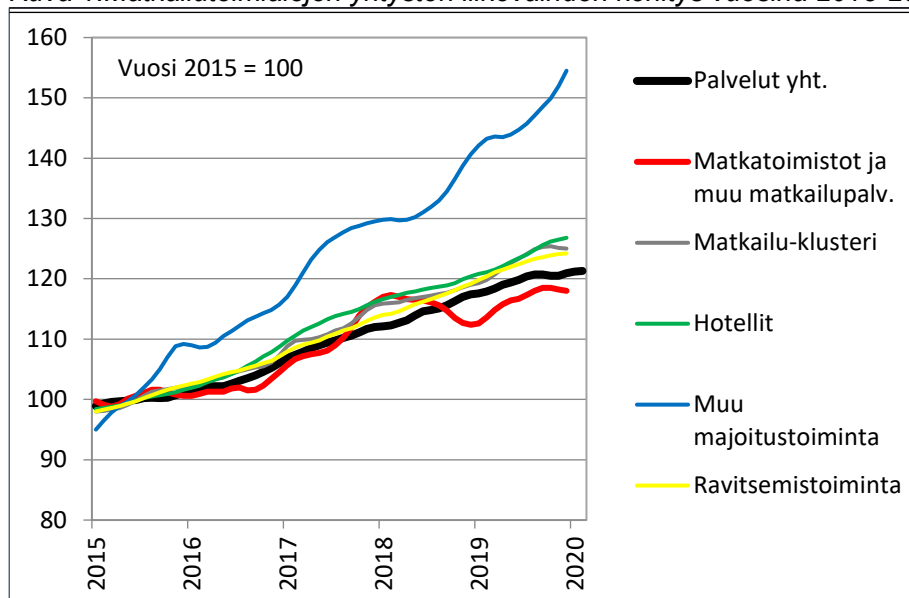
Elpyminen koronapandemiasta voi käynnistyä pian, mutta kriisin vaikutukset näkyvät vielä pitkään

Vuosi 2019 oli Suomen matkailussa jo neljäs peräkkäinen kasvuvuosi. Maalis-huhtikuun 2020 aikana matkailukysyntä kuitenkin romahti. Lomautettujen ja työttömien määrä matkailualalla on kasvanut merkittävästi. Tukitoimista huolimatta lukuisat yritykset ovat taloudellisissa vaikeuksissa. Arvioiden mukaan matkailun palautuminen koronakriisiä edeltävälle tasolle kestää ainakin muutaman vuoden.

Matkailun ennätysvuodesta 2019 kysynnän romahdukseen keväällä 2020

Suomen matkailu jatkoi viime vuonna kasvuaan, ja majoituspalveluiden kokonaiskysyntä kasvoi 3,9 prosenttia vuoteen 2018 verrattuna. Majoitusliikkeissä kirjattiin vuonna 2019 yli 23 miljoonaa yöpymisvuorokautta, joista noin 16 miljoonaa oli kotimaisten ja 7,1 miljoonaa ulkomaisten matkailijoiden yöpymisiä. Suomeen saapui eniten matkailijoita Venäjältä, Saksasta ja Britannianasta. Ulkomaisten yöpymisten kasvu oli Suomessa vahvempaa kuin Euroopassa keskimäärin, sillä Suomessa yöpymisiä tilastoitiin 3,1 prosenttia edellisvuotta enemmän, kun Euroopassa vastaava kasvuluku oli 0,5 prosenttia.¹ Pohjoismaiden vertailussa ainoastaan Norjassa ulkomaiset yöpymiset lisääntyivät enemmän kuin Suomessa.² Matkailutoimialojen yritysten liikevaihto on kehittynyt vuosina 2015 – 2020 hyvin suotuisasti.

Kuva 1. Matkailutoimialojen yritysten liikevaihdon kehitys vuosina 2015-2020 (trendi)

Lähde: Tilastokeskus, asiakaskohtainen suhdannepalvelu

¹ Tilastokeskus 8.4.2020.

² Business Finland 2020 A.

Alkuvuosi 2020 näytti yöpymisten kasvulukujen valossa lupaavalta. Ennakkotietojen mukaan tammi-kuussa rekisteröitiin yöpymisiä 7,7 prosenttia ja helmikuussa 6,7 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Koronapandemian vaikutukset alkoivat näkyä dramaattisesti maaliskuussa, jolloin yöpymiset vähenivät Suomen majoitusliikkeissä 47,0 prosenttia viime vuodesta.³ Huhtikuussa yöpymiset vähenivät 88,4 prosenttia edellisvuoteen verrattuna ja kuun loppuun mennessä kaikkiaan 321 hotellia oli suljettuna.⁴ Huhtikuussa ravintolat määrättiin suljettavaksi kahdeksi kuukaudeksi koronaviruksen leviämisen estämiseksi. Yleisötilaisuuksien rajoittamisen vuoksi lukuisat festivaalit, messut ja muut tapahtumat on jouduttu perumaan.

Matkustajaliikenne vähentyi koronapandemian ja matkustusrajoitusten seurauksena nopeasti. Lentoliikenteen matkustajamäärät vähenivät maaliskuussa 56,4 prosenttia ja huhtikuussa 98,8 prosenttia vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna.⁵ Finnair leikkasi huhtikuussa 90 prosenttia lentämistään keskittyen ylläpitämään Suomelle tärkeimpiä kriittisiä lentoyhteyksiä. VR on vähentänyt juna- vuoroja ja sulkenut palvelupisteitään koronavirustilanteesta johtuen. Laivamatkustamisen osalta Suomeen suuntautuva henkilöliikenne keskeytettiin hallituksen määräyksellä kuukaudeksi 15.5. saakka ja liikennöinti keskittyi lähinnä rahdin kuljettamiseen. Linja-autoyhtiöt ovat joutuneet karsimaan vuorojaan ja tilausliikenne on käytännössä pysähtynyt. Matkailupalvelujen kysyntä on romah- tanut.

Yritykset joutuneet sopeuttamaan toimintaansa nopeasti

Tilastokeskuksen mukaan majoitus- ja ravitsemistoiminnan liikevaihto laski vuoden 2020 maaliskuussa 35,4 prosenttia vuoden 2019 maaliskuusta.⁶ Tesin (Suomen Teollisuussijoitus Oy) toteutta- man kyselytutkimuksen mukaan majoitus- ja ravitsemistoimialan toimijat ovat kyenneet sopeutta- maan toimintaansa ja kustannuksiaan hiukan muita sektoreita paremmin. Eniten käytetyt keinot kus- tannusten vähentämiseksi olivat lomautukset sekä vuokrien ja maksuehtojen joustot. Tutkimuksen pienen otoskoon vuoksi tulokset ovat ainoastaan suuntaa antavia.⁷

Taloustieteen tutkimukseen ja opetukseen erikoistuneen Helsinki Graduate School of Economicsin (Helsinki GSE) analyysin mukaan toukokuun alkuun mennessä majoitus- ja ravitsemisalalan yrityk- sistä noin 30 prosenttia oli lomauttanut ja 15 prosenttia irtisanonut henkilöstöä.⁸

³ Tilastotietokanta Rudolf.

⁴ Tilastokeskus 28.5.2020.

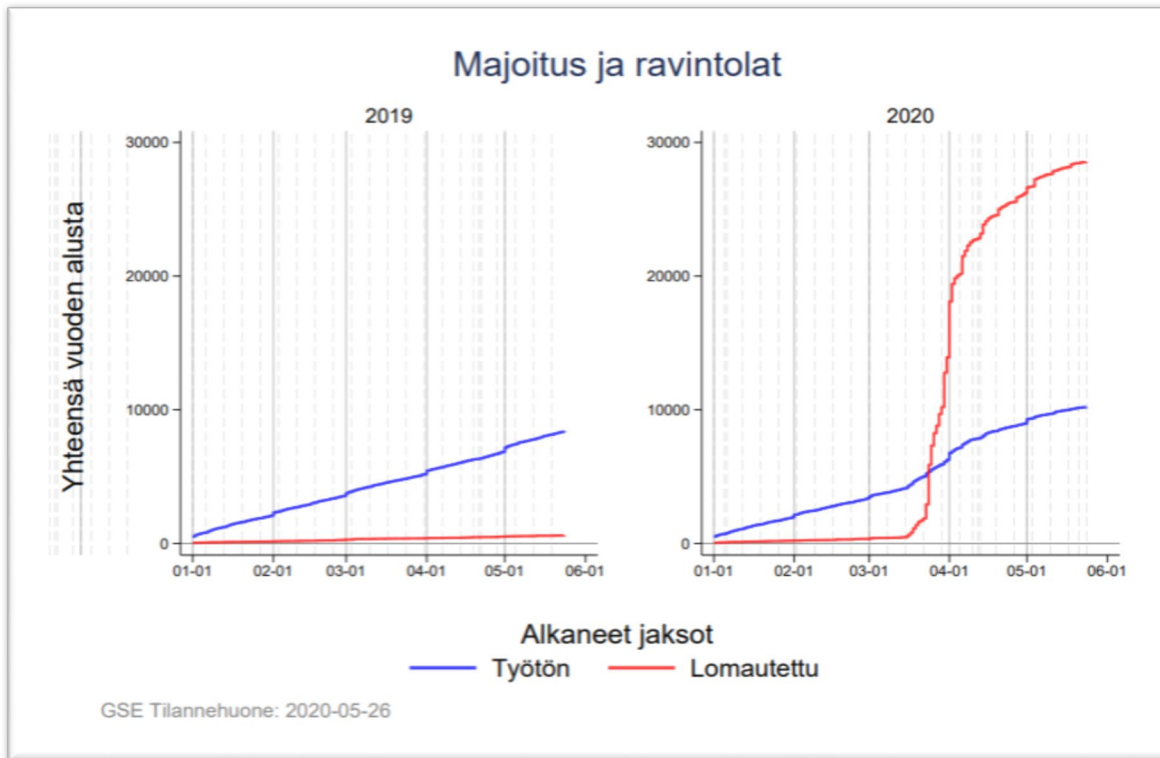
⁵ Finavia 2020.

⁶ Tilastokeskus 15.5.2020

⁷ Suomen Teollisuussijoitus Oy 8.5.2020

⁸ Toivanen 2020

Kuva 2. Lomautukset ja irtisanomiset majoitus- ja ravitsemisalalla

Lähde: Helsinki GSE Tilannehuone

Yritysten taloudellisiin haasteisiin vastataan tukitoimin

Hallitus on päättänyt tukivälineistä yrityksille koronavirusepidemian haittojen torjumiseksi. Finnveran rahoitusvaltuuksia on korotettu ja lisärahoitus käytetään pääasiassa pk-yritysten lainojen takauksiin. Business Finlandin ja ELY-keskusten avustukset on suunnattu yritysten toiminnan kehittämiseen. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee parhaillaan myös suoria kompensatiotukia koronan vaikutusten lieventämiseksi (ravintola-alan tuki ja toimialasta riippumaton kustannustuki). Maa- ja metsätalousministeriö on käynnistänyt rahoitushaun maatalouden ja kalatalouden toimijoille. Kunnat myöntävät tukea yksinyrittäjille. Hallitus on myös tukenut Finnairia enintään 600 miljoonan euron valtiontakauksella.

Business Finlandin ja ELY-keskusten koronarahoitusta on myönnetty matkailun ydintoimialoille⁹ 31.5.2020 mennessä yhteensä 76,6 miljoonaa euroa kaikkiaan 3 885 hankkeeseen. Selvästi eniten rahoitusta on myönnetty ravintoloille. Seuraavaksi eniten avustuksia on myönnetty hotellien, varausta- ja matkaoppaiden palvelujen sekä baarien ja kahviloiden toimialoille. Henkilöliikenteen ja sitä palvelevan toiminnan yrityksille on myönnetty koronarahoitusta 16,9 miljoonaa euroa 1 589 hankkeeseen. Tuki on kohdistunut erityisesti taksiliikenteen ja linja-autoliikenteen yrityksille. Tukitoimet ovat saaneet osakseen kiitosta, mutta myös kritiikkiä. Lukuosat matkailuyritykset ovat akuutissa kassakriisissä yritysten omista sopeuttamistoimista, lainarahoituksesta ja avustuksista huolimatta.

Myös EU:n tasolla on valmisteltu suosituksia ja ohjeita, joilla pyritään auttamaan matkailutoimialaa elpymään koronapandemiasta. Tavoitteena on palauttaa liikkumisvapaus EU:n alueella vaiheittain ja vahvistaa kuluttajien luottamusta matkustamisen turvallisuuteen. Komission ohjeet koskevat mm.

⁹ Matkailun ydintoimialat: majoitus-, ravitsemis- ja ohjelmapalvelut ml. matkanjärjestäjät.

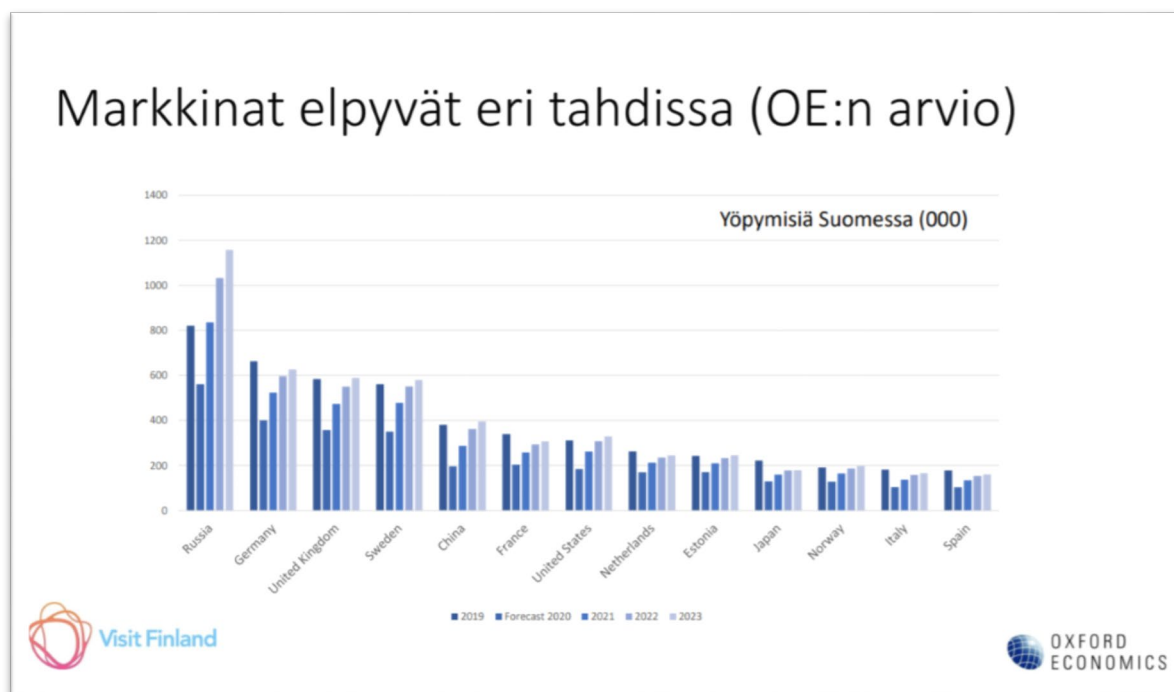
liikkuvuutta koskevien rajoitusten ja sisäraajatarkastusten poistamista, liikennepalvelujen ja -yhteyksien palauttamista, matkailupalvelujen käynnistämistä ja tarvittavien terveys- ja turvallisuuskäytäntöjen käyttöönottoa, joiden tarkoituksena on suojella sekä matkailijoita että alan työntekijöitä. EU:n tasolla on valmisteltu suositusten ja ohjeiden lisäksi myös muita elpymistä tukevia toimenpiteitä. Matkailu on EU:n neljänneksi suurin vientiala ja monien maiden talouden selkäranka.¹⁰

Elpymisen arvioidaan kestävän muutaman vuoden, mutta pandemian vaikutukset näkyvät pidempään

Työ- ja elinkeinoministeriö on laatinut yhdessä Visit Finlandin, Tilastokeskuksen ja MaRa ry:n kanssa matkailukysynnän lähitulevaisuuden kehitystä kuvaavat arviot. Sen mukaan matkailijoiden kulutus supistuu Suomessa koronapandemian vaikutuksesta 60–70 prosenttia vuonna 2020. Optimistisemmän skenaarion mukaan kysynnän alkaessa elpyä syyskuussa, matkailualan kokonaiskysyntä supistuisi vuonna 2020 noin 60 prosenttia eli noin 9,8 miljardia euroa. Mikäli kysynnän elpyminen alkaa vasta joulukuussa, matkailualan kokonaiskysyntä supistuisi tänä vuonna noin 70 prosenttia eli noin 10,9 miljardia euroa. Arvioiden mukaan matkailun palautuminen koronakriisiä edeltävälle tasolle kestää ainakin vuoteen 2022.¹¹

Matkailukysynnän elpymiseen vaikuttavat monet tekijät. Yksilötasolla kuluttajien matkustuspäätöksiin vaikuttavat mm. taloudellinen tilanne ja terveyteen liittyvän turvallisuudentunteen palautuminen. Kysynnän ennakoidaan käynnistyvän kotimaanmatkailusta, mikä hallituksen 29.5.2020 antaman linjauksen mukaan on mahdollista välittömästi, kunhan noudatetaan turvallisuus- ja terveysohjeita. Suomeen suuntautuva matkailu ja suomalaisten ulkomaanmatkailu käynnistyvät hitaammin. Tähän vaikuttavat erityisesti matkustusrajoitusten purkamisen ja lentoreittien avautumisen aikataulut. Eri markkina-alueet ja -segmentit toipuvat koronapandemian vaikutuksista eri tahdissa.¹²

Kuva 3. Markkinat elpyvät eri tahdissa.

Lähde: Wakonen, Katarina 2020.

¹⁰ Euroopan komissio 13.5.2020.

¹¹ Työ- ja elinkeinoministeriö 2020.

¹² Business Finland 2020 B.

Vaikka arvioiden mukaan matkailukysyntä voi toipua koronapandemiasta jopa muutamassa vuodessa, voivat sen vaikutukset toimialalle olla monella tapaa mittavia ja pitkäkestoisia. Matkailuyritysten taloudellisen tilanteen kohentuminen voi viedä pitkään ja kasvuinvestointeja joudutaan lykkäämään. Suomen saavutettavuuden kannalta elintärkeisiin liikennereitteihin ja -kapasiteettiin voi tulla pysyviä muutoksia ja lentojen hintoihin saattaa tulla korotuksia. Koronapandemialla voi olla pysyviä vaikutuksia myös matkailijoiden kulutuskysyntään ja ostokäyttäytymiseen. Jatkossa matkailupalvelujen tarjoajien tulee uudella tavalla panostaa asiakkaiden terveyteen, hygieniaan ja turvallisuuteen.

Nyt on hyvä aika kehittää matkailutuotteita ja lisätä näkyvyyttä, jotta Suomi huomataan ja koetaan houkuttelevaksi, kun matkustaminen alkaa taas vapautua. Pandemian jälkeen kansainvälinen matkailukysyntä Suomen kaltaisiin kohteisiin todennäköisesti kasvaa. Maamme erinomaisia kilpailuvaltteja tässä tilanteessa ovat puhdas luonto ja ilma, tila, turvallisuus, laadukkaat palvelut ja maailman onnellisimmat ihmiset.

Matkailualan avainluvut löytyvät [tämän linkin kautta](#). Myös matkailun [infograafi](#) on valmistunut ja kerroo visuaalisessa muodossa matkailutoimialan rakenteesta, työllistävyydestä, kansainvälisten matkailijoiden yöpymisistä ja rahankäytöstä Suomessa.

Lisätietoja:

Toimialapäällikkö **Lea Marski**, Pohjois-Pohjanmaan ELY, puh. 029 503 7090 lea.marski@ely-keskus.fi

Kehittämispäällikkö **Katri Lehtonen**, työ- ja elinkeinoministeriö, puh. 029 506 4926, katri.lehtonen@tem.fi

Asiantuntija **Ida Müller**, työ- ja elinkeinoministeriö, puh. 029 504 7033, ida.muller@tem.fi

Lähteet:

Business Finland, 2020 A. Foreign overnights in the Nordic countries 2019- Osoitteessa: <https://www.businessfinland.fi/49af0e/globalassets/julkaisut/visit-finland/tutkimukset/2020/overnights-nordic-2019.pdf>. Viitattu 26.5.2020.

Business Finland, 2020 B. Askelmerkit Suomen matkailun elpymiseen koronapandemiasta -webinaari 6.5.2020. Osoitteessa: <https://www.businessfinland.fi/ajankohtaista/tapahtumat/visit-finland/2020/matkailun-elpymisen-skenario-webinaari/>. Viitattu 26.5.2020.

Euroopan komissio 13.5.2020. Matkailu ja liikenne vuonna 2020 ja sen jälkeen. Osoitteessa: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-commission-tourism-transport-2020-and-beyond_fi.pdf Viitattu 26.5.2020.

Finnavia 2020: Matkustajamäärät kotimaan ja kansainvälisessä reittiliikenteessä huhtikuu 2020. Osoitteessa: https://www.finnavia.fi/sites/default/files/documents/Matkustajat-fi_28.pdf. Viitattu 26.5.2020.

Tilastokeskus, Suomen virallinen tilasto (SVT): Majoitustilasto (verkkojulkaisu). ISSN=1799-6309. Huhtikuu 2020. Helsinki: Tilastokeskus. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/matk/2020/04/matk_2020_04_2020-05-28_tie_001_fi.html. Viitattu: 28.5.2020.

Tilastokeskus 15.5.2020. Suomen virallinen tilasto (SVT). Palvelualojen liikevaihtokuvaaja (verkkojulkaisu). ISSN=1799-0971. Maaliskuu 2020. Helsinki: Tilastokeskus. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/plv/2020/03/plv_2020_03_2020-05-15_tie_001_fi.html. Viitattu 26.5.2020.

Toivanen, Otto 2020. Helsinki GSE Tilannehuoneen viides raportti: Lomautettujen määrä on jatkanut voimakasta kasvuaan. Webinaari ja raportti 14.5.2020. www.helsinkigse.fi. Viitattu 28.5.2020.

Työ ja elinkeinoministeriö 2020. Matkailijoiden kulutus supistuu Suomessa koronapandemian vaikutuksesta 60–70 prosenttia vuonna. Tiedote 6.5.2020. Osoitteessa: <https://tem.fi/documents/1410877/22251532/Matkailukysynn%C3%A4n+kehitys+koronapandemian+vuoksi+vuonna+2020/ee3794b5-7e94-5a87-780a-53ead1d124dc/Matkailukysynn%C3%A4n+kehitys+koronapandemian+vuoksi+vuonna+2020.pdf> Viitattu 28.5.2020.

Suomen Teollisuussijoitus Oy 8.5.2020. Koronakriisin vaikutukset Suomen pk-yrityksiin. Kyselyn tulokset, Loppuraportti. Osoitteessa: https://tesi-reports.studio.crasman.fi/file/dl/i/XWIRDA/MKFqWHwiDnWVZw9g1kAicq/20200508_KoronakriisinvaikutuksetPK-yrityksiin_Loppuraportti002.pdf Viitattu 28.5.2020.

Kuva 2. Tilastointi henkilön edellisen työpaikan toimialan perusteella..Helsinki GSE Tilannehuone. [Www.helsinkigse.fi](http://www.helsinkigse.fi) Viitattu 28.5.2020.

Kuva 3. Markkinat elpyvät eri tahdissa. Wakonen, Katarina 6.5.2020. Suomen Matkailukysyntä 2020 -luvun alussa - Lasku ja Nousu. Puheenvuoro ja esitys Visit Finlandin webinaarissa Askelmerkit Suomen matkailun elpymiseen koronapandemiasta. Osoitteessa: <https://www.businessfinland.fi/ajankohtaista/tapahtumat/visit-finland/2020/matkailun-elpymisen-skenaariot-webinaari/> Viitattu 28.5.2020.